

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

заможляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Т.О. Петрів, Н.І. Крива

Від щирого серця, зі щедрих долонь

Нестандартні уроки в початкових класах

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32
ББК 74.26
П 30

Рецензенти:

кандидат педагогічних наук, доцент

Онишків З.М.

вчитель початкових класів вищої категорії, старший вчитель

Походжай Н.Я.

Петрів Т.О.

Від щирого серця, зі щедрих долонь. Нестандартні уроки в початкових класах : посібник для вчителя / Т.О. Петрів, Н.І. Крива. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2016. — 232 с.

ISBN 978-966-10-3569-9

У посібнику запропоновано конспекти нестандартних уроків у початкових класах із досвіду роботи вчителів Богданівської загальноосвітньої школи I-II ступенів Підволочиського району Тернопільської області.

Подано конспекти уроків 1-4 класів з різних дисциплін (природознавства, української мови, літературного читання, математики, основ здоров'я та ін.) та різних типів: урок-мандрівка, урок-звіт, урок-телепередача, інтегрований урок.

Для вчителів початкових класів і студентів педагогічних спеціальностей.

УДК 371.32
ББК 74.26

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

1 КЛАС

Перший урок

Тема. Моя рідна школа.

Мета. Дати дітям поняття про школу, в якій цікаво та затишно навчатись; розповісти у казковій та віршованій формі про проблеми, з якими зустрічаються діти в початковій школі; пояснити, для чого учні повинні ходити до школи; розпочати згуртування класного колективу, сприяти інтегруванню першокласників у колектив учнів школи, сприяти розвитку позитивного ставлення до товаришів; прищепити бажання працювати однією спільною сім'єю; виховувати любов до книги, знань, своїх товаришів.

Обладнання. Засіб для відтворення аудіофайлів, повітряні кульки та осінні листочки, якими декорований клас, сюжетні малярки, підручники для 1 класу.

ХІД УРОКУ

I. Організаційно-вступна частина.

— Шановні батьки, діти, гості! Я рада бачити усіх вас сьогодні на нашому святі — першому для школярів уроці.

Ось і школа, ось і клас,
він давно чекає нас.
І прийшли ми всі сюди,
щоб учитись і рости.

Вивчення вірша напам'ять.

II. Робота над темою уроку.

1. Мотивація навчальної діяльності.

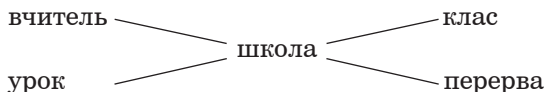
— Дорогі діти! З цього дня ви — учні 1-го класу. Ви поповнили ряди нашої великої та дружньої шкільної родини. Цей урок у вашому житті — перший, тому й повинен запам'ятатися вам на все життя.

Рідна школо, мила школо,
нас веди за кроком крок.
Не забудемо ніколи
неповторний твій урок.

2. Робота над складанням «павутинки».

Школа, клас, парта, підручники, вчитель, школярі, урок, перерва, портфель тощо.

Пояснення слів.

3. Слово вчителя.

Мудрий вчитель гляне в очі, імена запам'ята.
Терпеливо і охоче проведе нас крізь літа.

— Погляньте навкруги: і небо, і дерева, і щебетання пташок, і розмова листочків із легеньким вітерцем, — про все це ми будемо дізнаватися, навчаючись у школі. Будемо вчитися бачити і помічати все, розуміти і співчувати, думати і робити власні висновки. Учитимемося слухати і переказувати, писати і читати. Наша маленька батьківщина — це наше село (місто), школа, дорога, якою вас мама і тато вперше привели до школи.

Моя школа, мій другий дім,
що приведе мене в життя широке.
Сюди прийшов я малюком,
роблю іще непевні кроки.

4. Молитва перед навчанням.

На стіні — образи Ісуса Христа та Богородиці.

— Помолимось і попросимо, щоб Господь, наш перший та найголовніший Учитель, благословив нас на навчання.

(Діти встають і складають руки до молитви.)

— Милосердний Господи, пошли нам милість Духа Твого Святого, що подає нам розум і зміцнює духовні сили наші, щоб ми, уважно переймаючи науку, вирости Тобі, Творцеві нашому, на славу, батькам нашим на радість, Церкві й Україні — на користь.

5. Ознайомлення зі шкільним приладдям.

— А зараз спробуймо відгадати загадки і дізнатися, які ж предмети щодня супроводжуватимуть вас протягом усього шкільного життя.

- Усе життя пишу, а читати не вмію. (*Ручка*)
- Мовчить, а розуму вчить. (*Книжка*)
- Це мій друг і помічник, я до нього дуже звик,
бо він для мене залюбки і ручку носить, і книжки. (*Портфель*)

6. Ознайомлення з основними підручниками.

Демонстрування підручника «Буквар».

Це — книжка ваша перша,
«Буквар» її зовуть.
Сьогодні разом з вами
вона рушає в путь.

Демонстрування підручника «Математика».

Це книжка точна, не проста,
це — Математика нова.
Із нею, друже, не журись,
пиши, читай, лічити вчись.

Демонстрування підручника «Природознавство».

Ця — поведе вас у дорогу,
в ліси, степи, гаї, поля,
щоб знали ви, чим є багата
і щедра матінка Земля.

7. Фізкультхвилинка.

Гра «Допоможіть Незнайкові зібратися до школи».

— Діти, послухайте, як сьогодні збиралися до школи не тільки хлопчики та дівчатка, а й тваринки.

Вересень, немов учитель,
двері школи відчинив.
Чи то знизу, чи згори
прийшов наказ у двори,
що для всіх із цього дня
розпочнеться навчання.
Тож уранці на зорі
гайда в школу, школярі!
Знявся галас між домів,
коли бубон заgrimів.

Хто лиш добрі ніжки мав,
всяк до школи поспішав.
Дуже всі хотіли вчитись,
щоб розумними зробитись.
Всі матусі, як уміли,
дітлахів причепурили:
корівка рано встала,
телятко прилизала,
умилось поросятко,
почистилось лошатко.
Лиш кізонька рогата
так і пішла кошлата.
Йшли попарно школярі,
взявши в руки букварі:
зайчик із пацятком,
телятко із лошатком,
ягнятко з козенятком,
а за ними крок у крок
йшов поважно віслучок.
Як прийшли вони до класу,
все як слід було відразу.
Зустрічала їх сорока —
гарна вчителька, нівроку!
Узялась до діла з хистом,
всім на тин сказала сісти.
Тільки учні, бідолахи,
не могли сидіть, як птахи:
ледве вилізли на тин,
так і впали, як один!
З того був для них усіх
тільки галас, тільки сміх!
А коли той гомін змовк,
то тоді почавсь урок.
Їм сорока скрекотала,
«Абевегеде» навчала,
«Абевегеде» й лічить,
ні хвилини не спочить!
Але учням — от так штука! —
не давалася наука!

Геть не бралась до голів:
говорили, хто що вмів:
телятко «му», та «му-у-у!»,
ягнятко «бе», а кізка «ме»,
кошенятко «няв-няв-няв»,
цуценятко «гав-гав-гав»,
лошатко «ігі-гі-гі-гі»,
віслюк «іа-іа-іа-іа...».
А зайчик з того дивував,
сміявся і хвостиком кивав.
А сорока не вгавала,
скрекотала, аж співала,
«Абевегеде» й лічбу
вже цілісіньку добу!
Тільки учням — от так штука! —
не давалася наука.
Кожне знову, як могло,
так по-своєму й гуло:
козенятко «ме»,
а ягнятко «бе»,
а телятко «му»
або «му-у-у»,
кошенятко «няв»,
цуценятко «гав»,
лошатко «ігі-гі»,
пацятко «кві-куві»,
а віслючок — не раз, не два —
«іа-іа-іа-іа...».

Л. Під'яворинська

8. Розучування пісні.

— Діти! Ви любите співати? Давайте розучимо пісеньку. Послухайте її.

Щоб квітла Україна і сонце з вітерцем,
кожнісінька родина плекає деревце.
Хто вишеньку, хто яблуньку, хто дуба, хто горіх
для того, щоб прикрасити свій батьківський поріг.

У донечки, у сина калинонька росте,
матуся Україна їм дякує за те.
За вишеньку, за яблуньку, за сосну, за дубок
і за такий пахучий віночок з голочок.

Н. Кир'ян

Діти співають разом із батьками.

III. Підведення підсумків уроку.

— Діти, чи сподобався вам наш перший урок?

Прощавайте, літечко, річечки, садок,
покликав до школи усіх нас дзвінок.
Школа давно на маляток чекала,
двері гостинно для них відчиняла.
Парти, стільці, дошка, крейда й указка
вам промовляють: «Заходьте, будь ласка!»
Вчителька всіх на порозі стрічає,
щиро, як рідних, дітей обіймає:
«Будем учитись читати й писати,
і малювати, і рахувати,
край свій знати і любити,
вірним другом дорожити.
Старших завжди поважати,
малюків не ображати.
Бути вірним, добрим всюди,
щоб з вас вийшли гарні люди!»

Дякую всім за урок.

Пташка на калині радісно співає:
хай малій дитині небо розквітає,
хай малу дитину Бог благословить
віднайти стежину у прекрасний світ!

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Тема. Що таке Батьківщина.

Мета. Формувати уявлення про Батьківщину, про столицю як головне місто України; продовжувати ознайомлення з поняттями «рідна земля» і «земля»; розширювати та поглиблювати знання учнів про Державні символи України: Прапор, Гімн і Герб; розвивати пам'ять, увагу, спостережливість; виховувати патріотичні почуття й бажання берегти й примножувати українські народні традиції.

Обладнання. Карта України, аудіозаписи (пісня Т. Петриненка «Україно») та прилад для відтворення аудіофайлів, державні символи або їх зображення, назви зупинок, написи, малюнки краєвидів.

Тип уроку. Нестандартний урок-мандрівка з використанням інноваційних технологій.

ХІД УРОКУ

I. Організаційно-вступна частина.

1. Слово вчителя.

— Нашу сьогоднішню зустріч ми розпочнемо незвичайно: із вивчення вірша.

а) Слухання вірша.

б) Колективне читання вірша вголос (разом із учителем).

Доброго дня, сонячний ранку
і над рікою сріблястий серпанку!
Доброго ранку, синичко на стрісі,
доброго ранку, возулько у лісі!
Доброго ранку, пшеничко в полі,
доброго ранку — всім друзям у школі!

— Діти, який настрій створює цей віршик?

2. Застосування методу «Мікрофон».

— Ви помітили, що у класі є багато написів? Давайте їх прочитаємо.

- Без Батьківщини немає людини.
- Чарівна природа — окраса України.
- Народні символи — обереги України.
- Все на світі можна вибрати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину.

Батьківщину.

- У рідному краю і сонце ясніше світить.
- Там земля мила, де мати народила.
- Добре тому, хто в своєму дому.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

— Урок у нас сьогодні незвичайний. Як ви гадаєте, про що ми сьогодні будемо говорити?

— Так. Ми говоритимемо про Батьківщину. А ще сьогодні ми будемо мандрувати. А на чому ми вирушимо у мандрівку? На хмаринці!

III. Актуалізація опорних знань.

«Асоціативний куш».

— Які слова спадають вам на думку, коли ви чуєте слово «Україна»?

Обереги	Пісня	Батьківщина	Рай
Країна	Традиції	Мова	Звичаї
Київ	Рідна земля	Державні символи	Природа
Держава	Українці	Народні символи	Родина

IV. Виклад нового матеріалу.

1. Слово вчителя.

— Сьогодні ми з вами і справді поговоримо про Батьківщину, про те, що вона означає для кожного із нас. А для того, аби побачити, яка вона велика і велична та, водночас, рідна і близька кожному, візьмімо повітряну кульку і вирушимо у політ... Уявили?.. Ось летимо ми з вами на повітряній кульці, роздивляємося на чудові краєвиди, що пропливають десь унизу під нами і... аж ось настав час першої зупинки.

І зупинка — «Поетична».

2. Читання вірша.

З тобою

Послухай, як струмок дзвенить,
як гомонить ліщина.
З тобою всюди, кожду мить
говорить Україна.

Послухай, як трава росте,
напоєна дощами,
і як веде розмову степ
з тобою колосками.

Послухай, як вода шумить —
Дніпро до моря лине, —
з тобою всюди, кожду мить
говорить Україна.

П. Осадчук

3. Слухання пісні Т. Петриненка «Україно».

Учні читають:

1. Україно — наша дорога, зеленокоса, синьоока красуне!
2. Краю ти наш єдиний, неповторний, чарівний, пісенний, квіту-чий!
3. Яка ж ти неосяжна, розкішна, прекрасна, багата, щедра!
4. Свої багатства ти даруєш нам, великим і малим українцям і україночкам.

II зупинка — «Краснавічка».

4. Застосування методу драматизації.

— Діти, ми завітали до краснавічкового музею. Тут ви дізнаєтесь, яке значення має слово «земля». А розкажуть нам про це екскурсоводи.

Екскурсовод 1.

Наша планета — Земля,
щедра вона і багата.
Гори, ліси і поля —
ваша домівка, малята.

Екскурсовод 2. Словом «земля» ще називають ґрунт. Ґрунт — верхній пухкий шар землі. На ньому ростуть рослини. Ґрунт забезпечує їх поживними речовинами, теплом, повітрям і водою.

Екскурсовод 3. Наша земля — Україна. Так називаємо ми нашу державу. Головне місто нашої країни — Київ.

Я люблю твої простори, рідна матінко моя,
благодатне Чорне море, золоті твої поля.
І Карпатські, й Кримські гори, полонини запашні.
Твоє серце, Україно, — Київ — місто на Дніпрі.
Ти у нас — одна-єдина, тут навчатись нам і жить.
Рідна матір-Україно, як тебе нам не любить?

III зупинка — «Пісенна».

5. Слухання пісні.

— Зараз ми трішки відпочинемо. Пропоную послухати пісню «Україна — рідний дім».

Україна — рідний дім, найдорожчий він.
Річку, луг, поле, гай — ти усе оберігай.
Україна — спільний дім, ми живемо в нім.
Підростає — край вивчай і часу не гай.
Україна — славний край, знай і пам'ятай.
Я і ти, мов брати, в щасті нам рости.

6. Застосування методу драматизації.

На середину класу виходять хлопчик і дівчинка.

Хлопчик. Та ж дзвінка у тебе, дівчино, співаночка.

Дівчинка. Це землі моєї рідної весняночка.

Хлопчик. Ти співала нам про небонько з лелеками
і про землю із пшеницями й смереками.
Ясним сонечком чоло твоє світилося...

Дівчинка. Бо на матінку я схожою родилася.

Хлопчик. А яке ж у тебе пишне вбраннячко!

Дівчинка. Я на свято одягла вишиваночку.

Хлопчик. Як тебе нам називати — Таня? Зіночка?

Дівчинка. Я із діда й прадідуса — україночка.

7. Фізкультхвилинка.

Учні під відповідний аудіозапис виконують «Польку».

IV зупинка — «Державні символи».

8. Ознайомлення з державними символами України.

1) Бесіда.

— Діти, ми з вами вже не раз говорили про державну символіку. Які державні символи ви знаєте? (*Відповіді учнів.*)

2) Демонстрація зображень державних символів України.

• Державний прапор України синьо-жовтого кольору. Він символізує мирну працю і достаток — поєднання кольору золотого пшеничного поля і безкрайньої блакиті неба. Це гармонія всього живого на землі.

• Державний герб — тризуб. Це дуже давній символ. Він означає наше вміння постояти за себе (бо сам тризуб — це вид холодної зброї), а також єдність поколінь. У тризубі відображено єдність тих, хто помер, тих, хто живе, і тих, хто житиме на нашій землі після нас.

3) Слухання Державного гімну України.

— Коли радість на душі, урочиста подія чи свято — люди співають. І у нашої держави є святкова урочиста пісня.

Слова палкі, мелодія врочиста,
Державний гімн ми знаємо усі.
Для кожного села, містечка, міста —
це клич один з мільйонів голосів.

Гімн слухають лише стоячи, праву руку кладуть на серце. Так ми виявляємо повагу до нашої держави, готовність віддати життя за Україну, солідарність з усіма її громадянами. Давайте ми з вами теж послухаємо Гімн.

Звучить Державний гімн «Ще не вмерли України».

V зупинка — «Обереги».

9. Ознайомлення з народними символами України, її оберегами.

1) Слухання вірша.

Я доленьку пов'язую з тобою,
бо і вода, як мед, в своїм краю!
Калину, пісню, верби над водою
і мову рідну оберегами зову.

2) Робота з підручником.

- а) Опрацювання «Пам'ятки українця».
- б) Демонстрація малюнків та розповідь про народні символи.

3) Виконання завдань у зошиті.

VI зупинка — «Підсумкова».

V. Підведення підсумків уроку.

— Дорогі діти! Ми з вами здійснили чудову мандрівку рідним краєм. Чи сподобався вам урок? Про що ви дізналися, чого раніше не знали?

— Запам'ятайте прислів'я: «Людина без рідної землі — як соловейко без гнізда».

Батьківщина — це те місце, де ви народилися, де біжить дитинство дивом-казкою, матусиною піснею, батьківською ласкою, де в затишній отчій хаті разом із сестрами і братами живеш у теплі, надії та любові, де завжди чекають на тебе твої рідні.

Ми повинні берегти наші традиції і пам'ятати, що ми — діти прекрасного, Богом благословенного краю, — України.

До наступної зустрічі!